

Saksbehandler: Oddrun Lund

Kommunedirektør/rådmann: Øystein Hagerup

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
033/23	Formannskapet	27.03.2023

Bypakke Haugesund og fastlands- Karmøy. Handlingsrom for å styrke kollektivtilbudet

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Formannskapet i Karmøy går inn for å beholde sekkeposten på 350 mill kr til å styrke kollektiv-tilbudet (drift) i bypakken, som fremlagt i prinsippssaken; jfr sak 137/22.
2. Sekkeposten gir handlingsrom til å styrke driften av kollektivtilbudet i byområdet. Posten finansieres gjennom fylkeskommunens egenandel i bypakken. Posten skal ikke erstatte ordinære fylkeskommunale tilskudd til kollektivtransport.
3. Formannskapet forutsetter at driftsmidler til kollektiv skal bidra til å styrke kollektivtilbudet i byområdet og ikke finansiere eksisterende og ordinære tiltak. Formannskapet ber om at potten øremerkes nye kollektivtiltak, pilotprosjekter og tiltak for å styrke kollektivtilbudet for arbeidspending mellom Haugesund og Karmøy.

Formannskapet 27.03.2023:

Behandling:

Thorheim (KL) fremmet følgende forslag:

Formannskapet i Karmøy går ikke inn for å beholde sekkeposten på 350 mill kr til å styrke kollektivtilbudet (drift) i bypakken, som fremlagt i prinsippssaken; jfr sak 137/22
350M til rute- og frekvensforbedringer byruter(drift) tas ut av pakken. 350M fordeles på sekkepostene i pakken. Begrunnelsen er at midlene i bypakken bør benyttes til investeringstiltak (ikke drift), og at det er et fylkeskommunalt ansvar å sørge for godt kollektivtilbud

AP, KRF, SP og FRP inngår som medforslagsstillere i forslag fremsatt av Thorheim (KL).

Votering

Fellesforslaget fremsatt av Thorheim (KL) på vegne av(KL, AP, KRF, SP og FRP) fikk 10 stemmer, og vant frem mot innstillingen som fikk 1 stemme (SV).

FSK- 033/23 Vedtak:

Formannskapet i Karmøy går ikke inn for å beholde sekkeposten på 350 mill kr til å styrke kollektivtilbudet (drift) i bypakken, som fremlagt i prinsippssaken; jfr sak 137/22
350M til rute- og frekvensforbedringer byruter(drift) tas ut av pakken. 350M fordeles på

sekkepostene i pakken. Begrunnelsen er at midlene i bypakken bør benyttes til investeringstiltak (ikke drift), og at det er et fylkeskommunalt ansvar å sørge for godt kollektivtilbud

Saksutredning

Sammendrag

Formannskapet i Karmøy bes bekrefte at sekkeposten på 350 mill kr til å styrke kollektiv-tilbudet (drift) i bypakken skal beholdes, som fremlagt i prinsipp-saken behandlet i kommunestyret 12.12.2022.

Sekkeposten gir et handlingsrom for å styrke kollektiv-tilbudet (drift), som vil være et viktig bidrag til bypakkens mål om nullvekst, byutvikling og klima, samt bidra til en bredere sosial profil i bypakken.

Dersom det ikke settes av en sekkepost til dette ved den lokalpolitiske behandlingen i kommunestyret 22.05.2023, vil det ikke være mulig å få det inn i løpet av bypakke-perioden. Motsatt kan midlene omprioriteres til andre sekkeposter, dersom tilbudet ikke gir ønsket effekt. En sekkepost for å styrke kollektivdriften, vil være en del av den fylkeskommunale egenandelen i bypakken.

Bystyret i Haugesund behandlet saken i sitt møte 15.03.2023, og gjorde vedtak om å gå inn for å beholde sekkeposten for kollektivdrift. Vedtaket forutsetter at Karmøy kommune er enig.

Bakgrunn for saken

Det ble i prinsipp-saken for bypakken lagt til grunn en inntekst ramme på 4 mrd og en grunntakst på ca kr. 14 (2022). Prosjektporteføljen er delt inn i store enkeltprosjekter, større gang- og sykkelprosjekter og prosjektpakker for gs, kollektiv (investering og drift) og utbedring/trafiksikkerhet og miljøtiltak. I forslaget var det satt av 350 mill kr med tanke på å styrke kollektivtilbudet (kollektivdrift).

Kommunedirektøren viser til kommunestyrets vedtak i sak 137/22 den 12.12.2022. der kommunestyret gjorde følgende vedtak:

1. *Karmøy kommunestyre slutter seg til rammene for bypakke for byområdet Haugesund - fastlands Karmøy, og ønsker at Karmøy kommune skal være part i bypakken, sammen med Haugesund kommune og Rogaland fylkeskommune.*
2. *Karmøy kommunestyre tar til etterretning fremlagt informasjon om status i arbeidet med ny bompengepakke for FV547 og E134 med ny Karmsund bro. Kommunestyret ber om at det videre utredningsarbeidet for FV547 gis høy prioritet.*

Haugesund kommune og Rogaland Fylkeskommune gjorde tilsvarende prinsippvedtak om å slutte seg til bypakken, men Haugesund bystyre vedtok i tillegg et oversendelsesforslag i tilknytning til behandlingen:

«350M til rute- og frekvensforbedringer byruter(drift) tas ut av pakken. 350M fordeles på sekkepostene i pakken.» Begrunnelsen var at midlene i bypakken bør benyttes til investeringstiltak (ikke drift), og at det er et fylkeskommunalt ansvar å sørge for godt kollektivtilbud.

Oversendelsesforslaget fra Haugesund bystyre har vært diskutert i den politiske referansegruppa,

og det ble konkludert med at spørsmålet om midler til kollektivdrift skal legges fram som en egen prinsipp-sak i både Haugesund og Karmøy kommune.

Bystyret i Haugesund behandlet saken i sitt møte 15.03.2023, og gjorde følgende vedtak:
BS- 027/23 Vedtak:

Det legges inn en post i bypakken som gir handlingsrom til å styrke driften av kollektivtilbudet i byområdet. Posten finansieres gjennom fylkeskommunens egenandel i bypakken. Posten skal ikke erstatte ordinære fylkeskommunale tilskudd til kollektivtransport

Bystyret forutsetter at driftsmidler til kollektiv skal bidra til å styrke kollektivtilbudet i byområdet og ikke finansiere eksisterende og ordinære tiltak. Bystyret ber om at potten øremerkes nye kollektivtiltak, pilotprosjekter og tiltak for å styrke kollektivtilbudet for arbeidspendling mellom Haugesund og Karmøy

Vedtaket forutsetter at Karmøy kommunestyre er enig.

Saks- og faktaopplysninger

I arbeidet med bypakken har fylkesadministrasjonen og Kolumbus anbefalt å sikre et handlingsrom for å styrke kollektiv-tilbudet (drift), fordi dette vil gi et viktig bidrag til bypakkens mål om nullvekst, byutvikling og klima. Rogaland fylkeskommune har utarbeidet et notat som beskriver behov for å styrke kollektivtilbudet - muligheter og handlingsrom. Notatet er vedlagt saken.

Hver dag er det ca 160.000 personturer innenfor og til/fra Haugesund og fastlands-Karmøy (RVU Haugalandet 2011). Disse kan litt enkelt deles i tre kategorier:

1. Korte turer innenfor byområdet (< 3 km), nesten halvparten av turene (ca 73.000). Det er et stort potensiale for mer gåing og sykling på korte turer, og en betydelig del av bypakken er innrettet nettopp mot dette.
2. Halvlange turer innenfor byområdet (> 3 km), vel en fjerdedel av turene (ca 44.000). Gang- og sykkelandelen er lav, men el-sykkel og bedre tilrettelegging kan bidra til økning.
3. Lengre turer til/fra byområdet (5 og 25 km), vel en fjerdedel av turene (ca 43.000). De fleste turene skjer i all hovedsak med bil (90 % bilfører + passasjer).

På de halvlange turene innenfor byområdet, og på de lengre turene til/fra byområdet, må kollektivtransporten ta en større andel av transportveksten, dersom nullvekstmålet skal nås, ifølge Rogaland Fylkeskommune. Kollektivandelen på disse turene er i dag ca 4 %. De senere årene er det gjennomført skrittvis tiltak for å styrke kollektivtransporten i byområdet, som har bidratt til at den langsiktige passasjer-utviklingen på byrutene har vært positiv. For å oppnå en ytterligere økning i kollektivreisene, vil det være nødvendig med kombinasjon av en rekke ulike tiltak, inklusiv styrking av selve kollektivtilbudet med hyppigere avganger, kortere reisetid, bedre overgangsmuligheter og lavere takster.

Når det gjelder effekt på samlet transportarbeid (kjørte km), trafikkmengde totalt og på klimautslipp, er det ekstra viktig å tilby et miljøvennlig alternativ til halvlange og lengre reiser med bil, da disse reisene gir mer transportarbeid og klimautslipp pr reise. En tydelig kollektiv-satsing i bypakken vil gi et alternativt tilbud til bilen for en større del av befolkningen som betaler bompenger, i tråd med «nytteprinsippet» (samsvar mellom nytte og betaling). Et forbedret kollektivtilbud vil også bidra til styrket mobilitet blant de som ikke disponerer egen bil eller har

forutsetninger for å gå/sykle i hverdagen, og bidrar derfor til en bredere sosial profil i bypakken.

Mer detaljerte inntektsanalyser for bypakken etter prinsippbehandlingen i desember 2022, har vist at den planlagte taksten (14 kr) vil gi større handlingsrom enn tidligere anslått (ca +390 mill. kr), slik at det kan være rom for både å opprettholde midler til kollektivdrift, og samtidig styrke de aktuelle sekkepostene for mindre gang-/sykkeltak, kollektivframkommelighet, trafiksikkerhet mv.

Det faglige grunnlaget for Bypakken er nå utarbeidet med en totalramme på ca 4,4 mrd kr, og oversendt Vegdirektoratet for kvalitetssjekk. Saken legges etter planen frem for bindende lokalpolitisk vedtak i Karmøy kommunestyre og Haugesund bystyre i mai, mens Fylkestinget behandler saken i juni. En intern flytting av midler mellom sekkeposter i pakken får ikke konsekvenser for Vegdirektoratets kvalitetssjekk, men handlingsrommet for å styrke kollektivtilbudet må avgjøres før bypakken sluttbehandles i mai. Den politiske referansegruppen har derfor bedt om at formannskapetene i Haugesund og Karmøy kommune tar stilling til dette spørsmålet nå.

Dersom det ikke settes av en sekkepost til drift ved den lokalpolitiske behandlingen, vil det heller ikke være mulig å få det inn i løpet av bypakke-perioden. Det er et større handlingsrom andre veien – dersom det settes av midler til kollektivdrift, og dette ikke gir ønsket effekt, kan midlene omprioriteres til andre sekkeposter. Hvilke konkrete bussruter og forbedringstiltak som skal prioriteres vil skje gjennom utarbeidelse og årlig revisjon av bypakkens handlingsprogram.

I bompengepakker er det et skille mellom bompenger på den ene siden, og fylkeskommunal/kommunal egenandel og momskompensasjon på den andre. Vegdirektoratet oppgir at bypakker kan benytte den lokale egenandelen til kollektivdrift. I bypakken er det anslått at Rogaland fylkeskommune må stille med egenandel på ca 550 mill. kr. Dersom det settes av en sekkepost i bypakken til å styrke kollektivdriften, vil det i så fall være deler av denne fylkeskommunale egenandelen som benyttes til dette. Hensikten med eventuelt å sette av en sekkepost i bypakken, skal ikke være å erstatte fylkeskommunale tilskudd, men gi muligheter utover ordinære midler.

Evt. statlig tilskudd til de 5 byene som er omtalt i NTP 2022-33 kan kun benyttes til investeringstiltak i bypakken, og ikke til drift.

Dersom kommunene ønsker et bedre kollektivtilbud i byområdet, ser bypakken derfor ut til å være eneste realistiske finansieringskilde. Bypakken har en varighet på 15 år, og et utvidet rutetilbud vil ikke ha en varig finansieringskilde. Den kan likevel gi langsiktige resultater, ved at nye generasjoner opplever kollektivtransporten som et konkurransedyktig tilbud.

Vurdering

Karmøy kommune vil gjennom deltakelse i bypakken bidra til en bærekraftig regionsutvikling, med en større andel miljøvennlige transportreiser og gjennomføring av viktige regionale infrastrukturtiltak. Bypakken, slik kommunestyret tok stilling til den i desember 2022, inneholdt et handlingsrom for å styrke kollektiv-tilbudet (drift).

En styrking av rutetilbudet vil gi et viktig bidrag til bypakkens mål om nullvekst, byutvikling og klima, samt bidra til en bredere sosial profil i bypakken. Kommunedirektøren påpeker at det å styrke kollektiv-tilbudet vil ha særlig effekt på de lengre turene fra Karmøy, der gåing og sykling i mindre grad er et alternativ til bilreiser.

Det er gjerne et prinsipielt spørsmål om bompenger skal kunne benyttes til drift av kollektivtilbudet. På samme måte er det ofte et prinsipielt spørsmål om man ønsker bompengefinansierte samferdselstiltak. Ifølge Rogaland fylkeskommune ser bypakken ut til å være eneste realistiske finansieringskilde av et styrket kollektivtilbud de nærmeste årene.

Rogaland fylkeskommune påpeker at det ikke vil være mulig å prioritere kollektivdrift gjennom bypakken, dersom det ikke gis et handlingsrom for dette ved den lokalpolitiske behandlingen i mai, men at midlene ikke må benyttes ut perioden dersom det viser seg å ha liten effekt.

Kommunedirektøren viser til at posten finansieres gjennom fylkeskommunens egenandel i bypakken. Driftsmidler til kollektiv skal bidra til å styrke kollektivtilbudet i byområdet og ikke finansiere eksisterende og ordinære tiltak.

Kommunedirektøren viser til Haugesund bystyre sitt vedtak i saken, og at vedtaket forutsetter at Karmøy er enig. Kommunedirektøren anbefaler at Karmøy kommunestyre opprettholder foreslått innhold i bypakken. Etter planen skal det fattes bindende lokalpolitiske vedtak i mai.

Kommunedirektørens konklusjon

Kommunedirektøren anbefaler med bakgrunn i prinsippvedtak i sak 137/22 og Haugesund bystyre sitt vedtak i BS- 027/23 at Formannskapet i Karmøy går inn for å beholde sekkeposten på 350 mill kr til å styrke kollektiv-tilbudet (drift) i bypakken.

Vedlegg:

Kollektivnotat bypakken til kommunene_220309